

Rovnější části Modráskové louky u Sedlece se sekají ručně vedenými sekačkami. Foto Michaela Cviková.

Udělalí jsme pro přírodu – Modrásková louka u Sedlece – od nálezu k pravidelné péči o lokalitu

František Volenec, Alauda Sedlec z. s.

Na začátku projektu Modráskové louky stál nález vzácného modráska očkovaného (*Phengaris teleius*) v roce 2021. Lokalita se nachází na severním okraji karlovarské čtvrti Sedlec. Celé území bylo historicky poznamenáno těžbou kaolinu a hnědého uhlí. Díky vodě zadržované v propadlinách po důlní těžbě a zatopených lomech vznikly v jejich okolí podmáčené louky. Ty jsou předpokladem vzniku biotopu vhodného pro vývoj modrásků očkovaných a bahenních (*Phengaris nausithous*). Oba druhy patří mezi silně ohrožené a evropsky významné. A právě na ně je zaměřen management prováděný na zhruba hektarové ploše – Modráskové louce.

Objev vzácných modrásků u Sedlece byl učiněn v letech 2021–2022 hned dvěma mapovateli nezávisle na sobě (P. Tájek, srpen 2021; F. Volenec, červenec 2022) a oběma bylo hned jasné, že

jde o výjimečnou lokalitu, jež si заслужuje zvýšenou pozornost a péči. Prvotní jednání s vlastníkem pozemku nebyla snadná. Až po intervenci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) se podařilo po ose AOPK ČR (P. Tájek, J. Jiskrová), Muzeum Karlovy Vary (J. Matějů), Statek Bor ZEOS (Z. Matějů) pozemek pronajmout a od jara 2023 mohla začít řádná péče. Té se ujal spolek Alauda Sedlec z. s.

Pro zdárný vývoj populací výše zmíněné dvojice modrásků musí být splněny dvě základní podmínky. Přítomnost živé rostliny krvavce totenu a mravenců rodu *Myrmica*. Larvy modrásků žijí v květních hlávkách krvavce 2–3 týdny po vylíhnutí. Po vypadnutí na zem je třeba, aby se larev „ujali“ mravenci, v jejichž hnízdech larvy dokončují vývoj. Podstata péče o modráskové louky spočívá v zachování nelesního charakteru stanoviště, zajištění nabídky květních hlávek živné

Seno na louce je nahrabováno ručně a některé její části jsou sečeny „postaru“ kosou.
Foto František Volenec a Kateřina Petlíková.

rostliny a jejich optimální zralost v době letu modrásků a umožnění housenkám dokončit žír. Proto by se louky neměly kosit od konce června až do konce srpna. Mimo toto období je naopak kosení luk žádoucí, mělo by však být prováděno šetrně tak, aby nebyla poškozena hnízda mravenců. Specifické nároky motýlů nás na louce u Sedlece dovedly k tomu, že zde provádíme mozaikovou seč. Výběr na jaře a na podzim sekaných ploch každým rokem měníme podle stavu lokality. Sekání je prováděno ručně s použitím ručně vedených sekaček, křovinořezů nebo kosy. Posekaná tráva je následně stahována z lokality pryč.

V prvním roce jsme začali sekat na ploše přibližně 1800 m². To přineslo trochu nečekaný problém – vysoký tlak srnčí zvěře. V létě, v době kvetení krvavce, kdy byla

posekána v celém území takto malá plocha, se srnčí zvěř stahovala na pastvu právě na plochu na jaře posečenou. Pravděpodobně ji tam lákala čerstvější tráva, a když už se tam zvěř stáhla, likvidovala velmi účinně především květenství krvavců. Během tohoto roku zajistil Statek Bor ZEOS vyřezání náletových dřevin na zbytku plochy, která se tak rozšířila na 1 hektar. Zde byl následně zahájen podobný management. Tím došlo ke snížení tlaku zvěře na klíčové části lokality a od té doby dochází k postupnému šíření porostů krvavce. V důsledku našeho častého pobytu na lokalitě se zde podařilo najít další vzácnější druh motýla – modráška bělopásného (*Aricia eumedon*), jehož živnou rostlinou jsou některé druhy kakostů. Sekání se tedy v posledních dvou letech přizpůsobuje i výskytu těchto rostlin.

Při péči o lokalitu významně pomáhají děti z přírodovědného kroužku Skřivánek.
Foto Daniela Matoušková a František Volenec.

Jak bylo výše napsáno, o lokalitu se nyní stará spolek Alauda Sedlec. Naším mottem je: „Krajina pro poutníka, pro zemědělce, pro skřivána.“ A právě tato činnost, kdy spolupracují nestátní nezisková organizace a zemědělec na udržování pestré krajiny, plně odpovídá našemu vidění světa. Nedílnou součástí spolku je přírodovědný kroužek Skřivánek a děti se aktivně podílí na péči o lokalitu. Změny, kterými louka prochází a jejímiž jsou naše děti spolupachatelé, tak mohou pozorovat v přímém přenosu.

Posilují tím nejen vztah ke krajině, ke svému okolí, ale na vlastní ruce se přesvědčí, že mohou svět kolem sebe samy ovlivnit. Že má naše práce smysl, jsme se mohli přesvědčit letos v létě – během letové sezony motýlů zde bylo pozorováno několik desítek jedinců obou druhů modrásků.

Formálním potvrzením smysluplnosti naší práce při ochraně přírody je ocenění Zelená hvězda Karlovarského kraje, kterou jsme za projekt Modráskové louky získali v roce 2024. ■

Myrmekofilie

Modrásci bahenní a očkovaní žijí často na jedné lokalitě. Jejich housenky se vyvíjejí v semenících stejného druhu živné rostliny (krvavec toten) a následně ke svému přežití využívají (či spíše zneužívají) i stejné druhy mravenců (rodu *Myrmica*). Interakce mezi mravenci a housenkami obou druhů modrásků zajišťují sekrety housenek, ale pravděpodobně se uplatňují i další pachové signály napodobující mravenci plod. Kombinací pachů a tvarů jsou housenky schopny aktivně napodobovat larvy mravenců. Díky tomu si oklamání mravenci zanesou housenky vypadlé z květů do mraveniště. Až potud je strategie obou druhů podobná. Vzájemný vztah s mravenci (kterému se odborně říká myrmekofilie) se už ale u obou druhů modrásků významně liší.

Housenky modráška očkovaného jsou striktně predátorské – živí se přímo mravenčím plodem a dělnicemi. Při vyšším počtu housenek může dokonce dojít k likvidaci všech mravenčích dělnic a uhynutí housenek. Modrášek bahenní je parazitický, kdy se housenky nechávají dělnicemi mravenců živit. To oproti modrásku očkovanému umožňuje přežívání většího počtu housenek v mraveništi. I modrášek bahenní je však pravděpodobně schopen v případě nutnosti přejít na predáční strategii.

Modrášek očkovaný. Foto František Volenec.

Housenky obou druhů jsou schopny přežít v mraveništi i několik let. Tím je omezeno riziko vyhynutí druhu v nepříznivých letech. Oba druhy se liší i výběrem květů pro kladení vajíček. Letová perioda modráška očkovaného obvykle začíná koncem června a trvá do srpna. Pro kladení vajíček preferují rostliny menšího vzrůstu s často ještě zelenými květy. Modrášek bahenní, který vylétá přibližně o tři týdny později, již klade do plně vyvinutých květů rostlin většího vzrůstu.